

Nr 20.

Av herr **Sommelius**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder för undersökning av olika metoder för bärgning av säd m. m.

De lysande förhoppningar, som under 1916 års sensommar genom pressen fördes ut till allmänheten om det sällsynt höga värdet av nämnda års skörd, visade sig vara för tidigt väckta. Helt säkert blev skörden ovanligt riklig även om densamma i början överskattades, men man hade underlåtit att räkna med det dåliga skördevädret och underskattade helt säkert olägenheten av, att en våt sommar förlagt skördetiden till en sådan tidpunkt, då man icke kan räkna med högsommarens torra och solvarma luft.

Ännu känner man emellertid icke till 1916 års skörderesultat, men säkert är, att detsamma icke på långt när uppgick till den förespårda siffran, även om den dock torde få anses jämförelsevis god. Men vad man vet är, att mycken säd förlorades vid bärgningen dels på grund av den mycket långa tid, som denna pågick och det därunder erforderliga arbetet med ständig omflyttning av säden (travarna) — ett arbete som oupphörligt krävdes på grund av det ständiga regnandet, och genom dessa omflyttningar har jordbrukaren i regel gjort stora förluster dels i arbetskraft och spillsäd och dels genom en mindervärdig kvalitet, då spannmålen i skylarna grodde under det ihållande regnvädret.

Den sena sädesbärgningen har jämväl haft till följd ett försenande av allt annat jordbruksarbete till skada och förlust för jordens brukare. Försenad plöjning och minskad vintersädd m. m. blev också en följd av det svåra bärgningsvädret.

Visserligen har jag icke gjort anteckning över de år, då särskilt otjänlig väderlek berett lantmännen förluster, oro och obehag, men man torde kunna säga att regnperioderna oftast infalla under skördetiden, och att de alltid förorsaka förluster till skada ej minst för landet i sin helhet. Betecknande är i varje fall att om man granskar nederbördssiffrorna i 30-årsperi-

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 4 saml. 11 häft. (Nr 20—21.)

oden 1881—1910, så skall man finna, att under sommarhalvåret i vårt land har augusti månad i medeltal den starkaste nederbörden (se sid. 391 i bilagda Juhlin-Dannfelts särtryck).

Professor Gustav Sundbärg, som i sin bok: Tankar i utvandningsfrågan, skoningslöst gisslar nationens fel och brister och vars skarpsinniga iakttagelseförmåga även berört detta ärende, yttrar härom på sid. 64:

»En ekonomisk fråga av största betydelse för våra jordbrukare, som man med några års mellanrum talar om, men där intet blir åtgjort, är de felaktiga *bärgningsmetoderna*. Problemet är, som bekant, löst i Finland och i viss mån även i åtskilliga delar i vårt eget land. Men i stort sett stå våra lantbrukare ännu rådlösa inför ogynnsamt bärgningsväder, och tiotal miljoners värde förstöres under dylika år. Det är besynnerligt att så skall få fortfara, men det finnes säkerligen icke den minsta förhoppning om en förändring härutinnan till det bättre.»

Jag instämmer till fullo i professor Sundbärgs uttalande, och han kunde därtill ifråga om ärendets stora betydelse tillagt ej blott för våra jordbrukare utan för hela vårt land, och visst är, att dessa ofta återkommande svårigheter bringa landet skada för miljoner kronor, som åtminstone det sista året icke kunnat begränsas på långt när till ett tiotal.

Dagarna före jul har jag sett på flera orter i mellersta Sverige sädes- skylar ännu stående ute å fälten, och långt ute på senhösten voro stora mängder säd obärgad i såväl mellersta som södra Sverige.

Jag följde emellertid för ett par år sedan professor Sundbärgs anvisning och vände mig till svenska generalkonsulatet i Hälsingfors, som med stort tillmötesgående har skaffat mig de upplysningar, som i bilagda skrivelser utvecklade. Dessa jämte närlagda artikel uti en finsk lantbrukstidning vittnar om, att professor Sundbärg i någon mån överskattat finnarnes vakenhet i den fråga, som här beröres.

En härvid bifogad artikel i en finsk lantbrukstidning giver uttryck åt sitt beklagande, att finsk spannmål avsedd såväl till konsumtion som till utsäde icke längre åtnjuter det goda anseende som tidigare och detta på grund av minskad omsorg vid sädesbärgning och spannmålets behandling i sammanhang därmed.

Därjämte har jag hänvänt mig i denna angelägenhet till landtbruksakademiens sekreterare professor Juhlin-Dannfelt, vilken ställt till mitt förfogande en av honom utgiven broschyr med sammanfattning av de i vårt land brukliga bärgningsmetoderna, och av denna översikt av frågan*) har jag dragit den slutsatsen, att de system, som å skilda orter i vårt land

*) Denna broschyr jämte några övriga bilagor överlämnas till utskottet.

tillämpas, icke kunna anses tillfredsställande, även om de på vissa håll visat sig i någon mån effektiva.

Dessa metoder benämnas i norra Sverige *hässjningar å trävirke*, i Södermanland *skylning i nittonbindningen*, i södra Dalarna och i vissa orter i mellersta Sverige *hattskylare*, i Nerike *slånghattskylar*, i Öster- och Västergötland *stukor*, i Småland *rökar* m. fl.

Professor Juhlin-Dannfelt lämnar dessa metoder ett gott vitsord, men anför, att i landets förnämsta sädesodlande bygder, där förluster genom dåligt bärgningsväder äro störst och oftast förekommande, använder man skylningssätt, som äro ytterst bristfälliga.

Må jag anteckna, att det helt naturligt är lättare att bärga säden på sådana orter i vårt land, där jordbruksdriften är begränsad till jämförelsevis mindre områden, men så snart sädesarealerna utsträcka sig över den egna konsumtionens behov eller kanske rättare till medelstora eller större jordområden, så växa svårigheterna, och de nu förefintliga metoderna kunna i praktiken icke tillämpas. Kanske det är just på denna grund och icke av liknöjdhet eller bristande företagsamhet som i landets förnämsta sädesbygder de bristfälligaste skylningssätt äro till finnandes.

Om det är vår avsikt att befordra sädesodlingens tillväxt i vårt land, så är det också angeläget att söka vidtaga åtgärder att i någon mån minska eventuella förluster under ihållande regnperioder under bärgningstiden, och allt det jordbruk, som arbetar för produktion utöver den egna konsumtionen, borde också beredas skydd mot förluster på grund av oväder.

Nu anhåller jag att få erkänna, att jag ingalunda är sangvinisk med avseende på de åtgöranden, som kunna företagas. Men hittills har åtminstone ingenting åtgjorts för att lösa spörsmålet om bättre metoder, eller i varje fall mycket litet, men om nu något intresse kunde väckas för denna fråga, så skulle möjligen mera uppmärksamhet åt saken framkallas, och en väckelse äga rum om betydelsen av spörsmålets vikt. Om riksdagen härvid välvilligt skulle vilja göra en hemställan till Kungl. Maj:t, kunde en omfattande undersökning av frågan ej blott inom vårt land utan även i ett och annat främmande land verkställas.

Visserligen är det mig ingalunda obekant, att många, allt för många hysa den meningen, att ingenting står att vinna utöver de nu brukliga metoderna, framgångna ur århundradens erfarenhet. Man får dock icke förneka, att våra bärgningsmetoder äro alltför bristfälliga och ej heller att förlusterna, varvid jag särskilt pekar på året 1916, äro alldeles för stora. Erkänner man detta, så kan man också instämma i att om ingenting göres, så vinnes ingenting, utan faran står kvar, ehuru det kostar föga att försöka något för att begränsa olägenheter och förluster. Vari detta något

skulle bestå därom kan jag icke giva någon annan anvisning än en begäran om undersökning och utredning.

Nära sammanhänger också denna fråga med spørsmålet om torkningen av tröskad säd — ett ärende, som borde sammanföras med bärgningsfrågan — ty av sädens mer eller mindre goda behandling beror dess värde icke blott för konsumtion utan jämväl för utsädesändamål.

Jag torde sålunda få påpeka det intima sammanhanget mellan dessa ärenden och tillåter mig därför hemställa,

att andra kammaren ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla dels det täcktes Kungl. Maj:t vidtaga åtgärder för undersökning av de i vårt land och jämväl i vissa främmande länder tillämpade bärgningsmetoder för all slags säd samt eventuellt genom sakkunnige utröna dessa och andra metoders användbarhet och lämplighet dels att i en kortare uppsats till lantbruksbefolkningen sprida de erfarenheter, som därvid kunna vinnas, och dels slutligen att i sammanhang härmed låta undersöka brukliga och eventuellt nyare metoder för sädestorkning.

Stockholm den 16 januari 1917.

Malte Sommelius.